

L'escola en transició, la transició a l'escola

Claustre Mestres del C.P. "Ramón Esteve" de la Pobla del Duc de visita a Gandia. Curs 1983-1984.

Grup Escolar Balmes. València. Curs 1973-1974

Organitzen:

Alumnat i professorat d'història de l'escola, curs 2017-2018

Grup H, Facultat de Magisteri. València. Professora: Llum Sanfeliu

Grup R. Facultat de Magisteri. València. Professor Javier Vila

Grup O. Facultat de Magisteri. Ontinyent. Professora M^a del Carmen Agulló

Grups A i B, Educació infantil. Florida Universitària. Professora Vicenta Verdugo

Grups A i B. Educació primària. Florida Universitària. Professora Vicenta Verdugo.

Rocio Barrera i Gonzalo Gil.

Col·laboren:

VNIVERSITAT
DE VALÈNCIA
Departament
d'Educació Comparada
i Història de l'Educació

VNIVERSITAT
DE VALÈNCIA
Vicerectorat
d'Ocupació i Programes Formatius

La llei general d'educació

Mestres del CP Rafael Juan Vidal. Ontinyent. 1985.

En aquest context, la Llei va promoure una educació humanista, tècnica, personalista i eficaç, que va representar una certa modernització de les estructures educatives durant la dictadura, encara que van continuar els símbols i els principis franquistes.

És la foto que ens fèiem de recordatori anual. Es tracta d'un decorat preparat per fer la foto. C.P. Corbera. 1973.

Es va autoritzar l'escola mixta, on xiquetes i xiquets compartien el mateix espai a l'aula, encara que no es van eradicar les barreres sexistes i es va mantenir per a elles una part del currículum específic que va desaparèixer de manera gradual.

Malgrat les reformes i el seu esperit modernitzador, la Llei va mancar de finançament propi, d'una adequada planificació i la seua gestió va ser antidemocràtica.

Grup de xiquetes amb la seua mestra. Col·legi Rodríguez Fornos. València. 1973

L'aprovació de la Llei general d'educació (LGE), en 1970, coneguda com a llei Villar Palasí pel ministre que la va impulsar, va suposar l'arribada de la tecnocràcia franquista fins a l'educació. Calia readaptar el sistema educatiu a l'Espanya sorgida del desenvolupament econòmic i social dels anys seixanta que s'endinsava en un procés d'industrialització.

Diploma per l'interés mostrat en Labors, confecció i treballs manuals. Col·legi Primer Marqués de Túria. València. 1977.

La nova estructura educativa va establir un sistema unitari amb cicles de preescolar, inicial, mitjà i superior. L'Educació General Bàsica (EGB) es va dividir en dues etapes, en què es va promoure el caràcter globalitzat de l'ensenyament. Amb açò, el període d'escolarització obligatòria es va perllongar fins als catorze anys i, així, va possibilitar una major formació bàsica per a sectors més amplis de la població, que podien optar, a més a més, a una reformada Formació Professional. Es van modernitzar també les didàctiques i els continguts de les matèries, i es va permetre la introducció de "llengües vernacles".

Estoig típic de l'EGB. Tots ho portaven. Col·legi Sagrat Cor. València. 1974

Regal de la comunió. Aiello de Malferit. 1974

Anys 80. Una escola també en valencià

L'arribada del PSOE al govern (1982) va suposar un nou canvi en l'educació pública, que aspirava a convertir-se en motor de difusió dels valors de l'Espanya democràtica: la igualtat, la convivència, la pau, la democràcia, la llibertat i el respecte a les diferències.

Açò es va plasmar en l'existència d'unes aules on xiquets i xiquetes estaven conjuntament i el professorat era accessible i dialogant. La fi dels càstigs físics i la presència, cada vegada major, de les llengües cooficials en l'escola, van ser també les fites essencials d'aquest període. De fet, a la Comunitat Valenciana es va produir una extraordinària mobilització d'agents i entitats (escoles d'estiu, intel·lectuals, col·lectius de mestres de diferents comarques, etc.) vinculats a la renovació pedagògica que apostaven ja en la pràctica per una escola en valencià.

Carnestoltes. Disfressats d'escombraries amb material reciclat. Col·legi Ausiàs March. Rafelcofer. 1991-1992

La promulgació de la Llei d'ús i ensenyament del valencià, de 1983, regularà l'obligatorietat de l'aprenentatge d'aquesta llengua en tots els nivells educatius, amb l'objectiu que l'alumnat es capacite per a utilitzar el valencià en igualtat de condicions que el castellà.

En 1985, amb el PSOE en el govern, la Llei orgànica del dret a l'educació (LODE) es va proposar, entre altres qüestions, fomentar la participació social en el funcionament dels centres escolars en un sentit plenament democràtic. Amb aquesta finalitat va establir mecanismes perquè pares i mares, professorat i alumnat participaren en la gestió, el control i el desenvolupament del projecte educatiu dels centres, a través dels consells escolars, entre altres òrgans.

"Amb els companys de col·legi. Per fi xiquets i xiquetes estàvem junts!". Excursió a la Platja de la Patacona. C.P. de Carcaixent. 1981.

"Em va ajudar a la comprensió i correcta expressió" Ontinyent. 1982-1983

"Aquesta és la meua cartera amb la que anava a escola." Corbera. Anys 80

Festival fi de curs. Escola Fergo, barri Sant Marcel·lí. València. Celebraven el fi de curs amb balls i play-backs i convidaven a totes les famílies. 1982

Inoblidables mestres companys...

En les escoles dels anys setanta i vuitanta van conèixer diferents maneres d'entendre l'ofici de mestre.

Continuaven exercint el seu magisteri aquells formats amb el pla de 1950, cultural, memorístic i passiu. Defensors, la gran majoria, d'una pedagogia i una societat tradicional, conservaren el seu tarannà seriós, autoritari i distant. Ells i elles, com el franquisme, semblava que no acabarien mai.

Juntament amb ells, al principi dels setanta s'incorporaren els procedents del mític pla experimental de 1967, que havia volgut reviure el pla professional republicà. Conscients de la seua experiència renovadora, la dugueren a les aules. Foren els darrers mestres.

A partir de 1971, amb el nou pla, l'ara nomenat professorat d'educació general bàsica imprimiria un segell de joventut i dinamisme. Revestits d'una estètica nova, inspirada en maig del 68 i la iconografia *Beatle*, intentarien trencar l'autoritària, rutinària i avorrida manera d'ensenyar del franquisme.

Aquesta imatge és un record dels mestres i claustre de l'escola amb el rector. Carcaixent. 1979-1980.

Mestres del col·legi Dominiques de València en la festa de carnestoltes. Va ser el primer any que es van disfressar i van decidir fer-ho amb l'uniforme del col·legi. 1985.

Inoblidables mestres companys que s'organitzaren en col·lectius renovadors, que assistiren a les escoles d'estiu i els estatges d'auto formació, que introduïren el valencià a les aules. Mestres il·lusionats amb una escola pública i innovadora, compromesos a fer que l'aire de llibertat entrara a les escoles.

"Doña Lorena, Doña Mariló, Doña Elvira": tres mestres del col·legi de la Llosa de Ranes. Per mi les tres son especials, però sempre recordaré el que em va ensenyar la senyo Elvira. 1978

Claustre Mestres del C.P. "Ramón Esteve" de la Pobla del Duc de visita a Gandia. Curs 1983-1984.

Nosaltres fèrem l'EGB

El meu germà anava a la mateixa classe que jo i estàvem separats, un davant de l'altre. A mi no m'agradava, era avorrit. C.P. La Font d'En Carrós.1985.

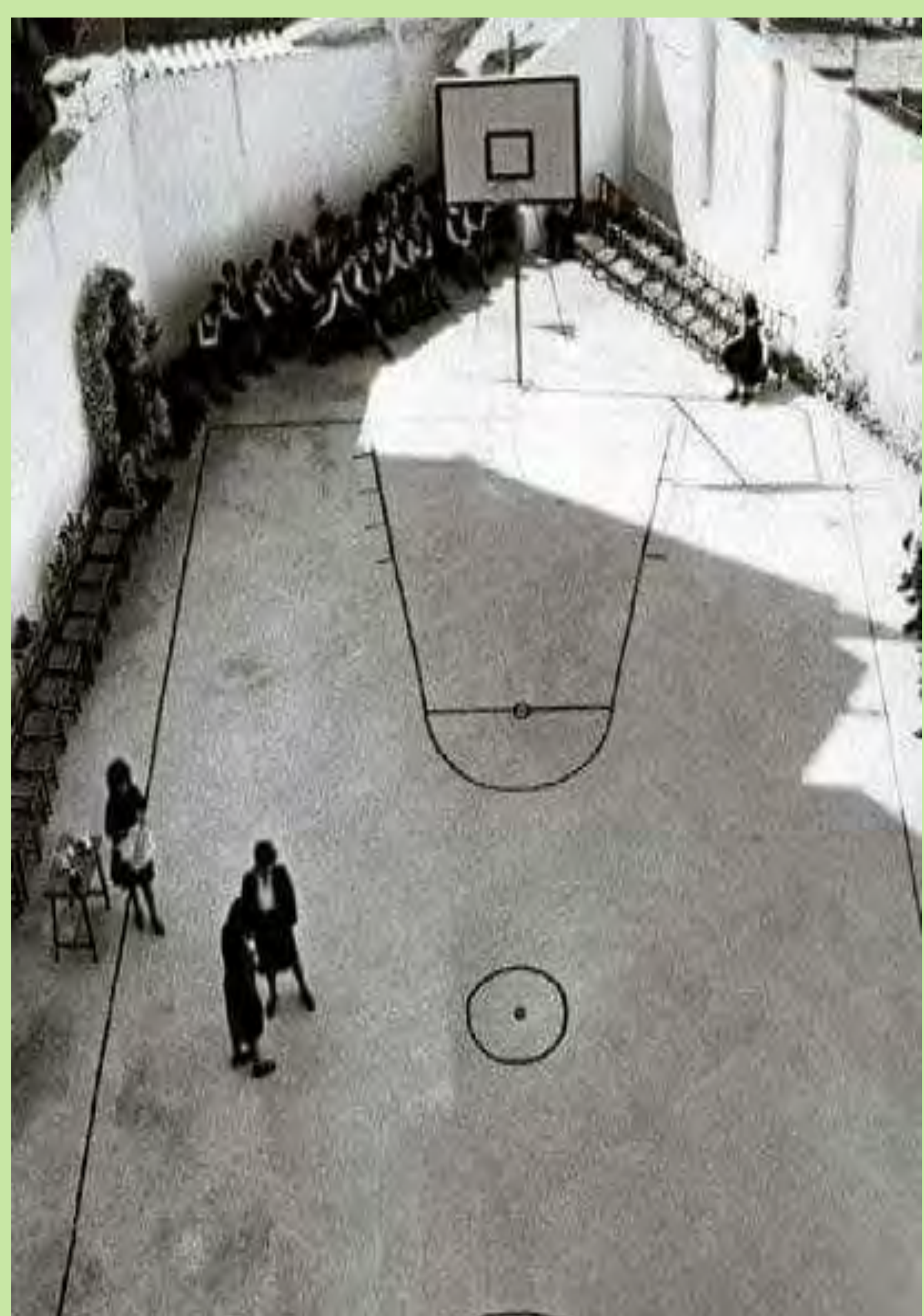
Aquesta foto és la típica de l'època, l'alumnat fent deures o estudiant. Després enviàvem la foto a casa. Col·legi Amanecer. Utiel. 1974.

"Teniem un llibre per cada assignatura". (3er,4t,5é,5é,6é,7é E.G.B.). C.P. José Mollà. Canals. 1988-1993.

Nascuts en els apassionants i idealitzats anys seixanta, quan semblava que tot era possible, o membres del baby boom dels anys setanta, l'ampliació de l'obligatorietat d'escolarització entre els sis i els catorze anys, va fer que començaren a envair les aules i, així, van obligar a aplicar una democratització que superava la desitjada pel règim dictatorial.

Immersos en aires de canvi, elles i ells serien la primera generació que, malgrat les fortes resistències, van conèixer a les aules. La segregació per raons de gènere anava desapareixent i, a mesura que s'aplicava la LGE, l'escola mixta es feia realitat.

Pati general de l'escola. Espera prèvia a un partit de bàsquet entre alumnes del mateix curs. Les àrbitres eren les monges. Esclavas del Sagrado Corazón de Jesús. Alcoi. 1971.

"A carnestoltes cadascú ens disfressàvem amb el que teníem a casa. Després fèiem el passacarrer pel poble." C.P. L'Alcúdia de Crespins. 1981.

És un alumnat que s'apropiarà del nous espais de convivència, socialització i aprenentatge que van sorgir: compartiran un pati comú, gaudiran en uns menjadors imprescindibles en una organització escolar que fomenta les concentracions i faran que l'autobús, més enllà d'un mitjà de transport, siga un facilitador dels moments, plens de confidències, que marquen l'inici i el final de la jornada.

"Ens limitàvem a fer fitxes, fitxes i més fitxes". Col·legi Madre Josefa Campos de Alaquàs.1983.

Tot plegat, estudiarien unitats didàctiques i no lliçons, ompliran milers de fitxes, serien avaluats i no examinats, tindran orientació escolar, veuran que, lentament, els càstigs físics són eradicats, i que els mestres reafirmen la seua autoritat amb un tarannà tolerant; treballaran en grup i faran eixides per conèixer el medi... Són temps que configuraran un tarannà curiós i meravellat, perfectament reflectit en unes fotos en color que semblen deixar darrere el blanc i negre del franquisme.

7 en això arribaren les fitxes...

L'EGB comportaria la implantació d'un currículum amb continguts tecnocràtics que tractava de superar l'anacrònica enciclopèdia de dècades anteriors. provincia de Alicante.

El desig d'una educació globalitzada agruparia les tradicionals matèries en àrees amb noves denominacions: matemàtiques, llengua i literatura, llengües estrangeres i natives, ciències naturals, ciències socials, artística i pretecnologia, i educació física.

Calia practicar metodologies innovadores amb la finalitat de fomentar l'originalitat i la creativitat, el desenvolupament d'aptituds, els hàbits de cooperació i un ensenyament individualitzat. Les lliçons foren substituïdes per nuclis temàtics; s'editaren llibres de text i de consulta per a cada matèria, quadernets de treball i, en especial, fitxes, gran quantitat de fitxes que cada alumne havia d'omplir i que constituïen la base de l'avaluació contínua.

"L'utilitzàvem per ampliar els nostres coneixements sobre el cos humà". Bocairent. 1984.

Mapa tridimensional fet a escaiola. Es van fer per tots els col·legis públics de la Vall d'Albaida. Dècada dels 80.

"En classe ens ho passàvem molt bé llegint les històries d'aquest llibre". Escolapios San José de Calasanz. València. 1982.

"Aquestes fitxes les vaig fer quan tenia 3 anys. El tema era la salut". Col·legi Félix Rodríguez de la Fuente. Manises. 1988-1989

La coeducació anirà imposant un currículum masculí, del qual desapareixeran, de manera progressiva, les matèries i els continguts considerats femenins, com labors o cuina.

Les tècniques audiovisuals s'instal·laren a les aules, que es veieren dotades de projectors de diapositives, de cine super-8 i de retroprojectors, en un intent de configurar una educació activa, significativa i atractiva, on ocupaven un lloc important l'elaboració conjunta de materials originals per part del professorat i l'alumnat.

"Aquestes plantilles eren per dibuixar el mapa d'Espanya". València. 1982.

Dossier de l'assignatura "labores". Mentre, els xics feien tecnologia. 1973.

La introducció del valencià -primer, com a matèria voluntària, i obligatòria a partir de la Llei d'ús i ensenyament del valencià (1983)- transformaria totalment els materials didàctics. Als textos d'aprenentatge del valencià s'uniran els de les respectives matèries en valencià. Una autèntica revolució que permetrà la construcció d'una escola valenciana i en valencià.

La religió estava molt arrelada a la societat. Corbera. 1978.

"Recordo passar les tardes intentant saber que havia de fer cadascun dels exercicis". Col·legi Lluís Vives. Masanassa. 1983.

Una escola verd esperança

La cultura escolar està composta per diversos elements immaterials i materials. El marc legal, les persones que actuen a l'escola, la influència de l'entorn social més proper, les pràctiques escolars són part d'aquesta i també ho són elements materials com els edificis, el mobiliari o els accessoris. En l'imaginari col·lectiu de cada època, la representació que cadascú guarda de l'escola en la seua memòria inclou un edifici amb una estructura concreta, una aula amb una determinada decoració i mobiliari, a més d'una sèrie d'efectes personals com quaderns, estoigs, llibres que acompanyen el nostre pas per l'escola i s'han gravat en els nostres records.

"Aquest va ser el meu primer estoig. Aleshores només en teníem un. Ho vaig portar durant tota la primària". Col·legi Sorolla. Picanya. 1984.

"Per aquells temps no tots tenien l'oportunitat de tenir una calculadora". Anys 70. Tavernes de la Valldigna

"Jo les utilitzava per a dues assignatures, una per separador i cada avaluació canviava les fulles". Col·legi Sant Josep de Calassanç. Aielo de Malferit. 1983.

Borsa d'Educació física. Col·legi Iale. València. 1975.

El record d'aquests anys està tenyit de verd: el de pissarres, tauletes i cadieres individuals, i dels rajolets dels corredors dels edificis recentment inaugurats. I en la memòria escolar romanen les bosses i els estoigs de plàstic per guardar bolígrafs i retoladors de colors; els imprescindibles quaderns d'anelles; els xandalls de gimnàstica, les carpetes folrades amb fotos dels esportistes o cantants favorits i, prefigurant una nova era, sorgiria un element gairebé màgic: les primeres calculadores.

L'alumnat que estrenava l'EGB va créixer en una societat en plena recuperació econòmica, que tindria el seu reflex en la presència d'abundants materials didàctics i escolars. Aquests canvis socials i econòmics es veuen reflectits en un canvi en la cultura material, en nous espais, nous utensilis materials que conformaran una nova visió de l'escola i un canvi en les concepcions pedagògiques.

"Aquest estoig és un regal de la meua primera comunió. Tenia molts llapis de colors". Aielo de Malferit. 1975.

"Anàvem a comprar fusta molt fineta al fuster per a la classe de plàstica". Col·legi Sant Josep de Calassanç. Aielo de Malferit. 1983.

Dels exàmens finals a l'avaluació contínua

"Aquest és el meu certificat escolar que vaig rebre quan vaig acabar l'EGB". Col·legi Hermandad. Llíria. 1979.

"Aquest és el meu certificat escolar que vaig rebre quan vaig acabar els anys d'escolarització obligatòria". Col·legi Públic Sant Miquel. 1985.

Comencen a tenir-se en compte els comportaments individuals, l'actitud de xiquetes i xiquets i l'impacte de l'avaluació a l'escola en el seu conjunt. Aquesta nova concepció de l'avaluació es plasma en una nova dinàmica a l'aula, un augment del treball cooperatiu i en la realització de tasques individuals que no s'havien utilitzat amb anterioritat. Són una recopilació de mostres de cada xiqueta i xiquet per a qualificar i usar l'avaluació com a instrument de millora del procés d'ensenyament i d'actitud, informacions que es recolliran en les fitxes de l'expedient acadèmic: l'ERPA (extracte de registre personal de l'alumne)

La LGE comporta un canvi en el concepte d'avaluació, i es parla d'avaluació contínua. Aquest plantejament innovador sobre l'avaluació educativa i el seu valor com a mitjà de millora dels processos d'aprenentatge no sempre va implicar en totes les aules un canvi de pràctiques o actituds per part del magisteri.

L'avaluació passa a ser part del procés d'ensenyament i representa, no un acte puntual, materialitzat en un examen, sinó un mitjà perquè xiquetes i xiquets avancen en el seu procés d'aprenentatge. I amb aquest canvi sorgiran nous mètodes per a recollir mostres d'aprenentatge.

"Es tracta del graduat escolar. Aquest títol no t'ho donaven si no tenies aprovats tots els cursos". Corbera. 1979.

"Aquest és el meu títol de Graduat Escolar que ens donaven en finalitzar l'EGB". CP Verge del Remei. Castelló de Rugat. 1991.

"En aquest Centre tenien el costum de donar a les 3 millors alumnes de cada curs una placa al final de curs". Trinitàries de Castellar. 1975.

Els butlletins de notes es converteixen en informes d'avaluació contínua o butlletins de qualificació, del qual desapareixen les tradicionals qualificacions numèriques.

El llibre d'escolaritat recollia curs rere curs les qualificacions de l'alumnat. Si eren negatives, es rebia un certificat d'escolaritat -aquells que no havien superat l'EGB- o el graduat escolar, que permetia l'accés al batxillerat.

"És el llibre que justifica que vaig anar a escola, on es poden veure els anys d'escolaritat". C.P. Llosa de Ranes. 1978.

BOLETIN DE EVALUACION FINAL		PATRONA DE MONTEPIÑON Nº 13050502		CÓDIGO 1305	
SUE MARIA PONSALBA		LUIS BALONER SASTRO		1305	
VALÈNCIA		C/O SAN CARLOS, 12-1		50748700	
MATERIAS		MATERIAS		MATERIAS	
LINGÜÍSTICA ORAL	COMUNICACIÓN ORAL	COMUNICACIÓN ORAL	COMUNICACIÓN ORAL	COMUNICACIÓN ORAL	COMUNICACIÓN ORAL
LINGÜÍSTICA ESCRITA	COMUNICACIÓN ESCRITA	COMUNICACIÓN ESCRITA	COMUNICACIÓN ESCRITA	COMUNICACIÓN ESCRITA	COMUNICACIÓN ESCRITA
MATEMÁTICA	MATEMÁTICA	MATEMÁTICA	MATEMÁTICA	MATEMÁTICA	MATEMÁTICA
CIENCIAS SOCIALES	CIENCIAS SOCIALES	CIENCIAS SOCIALES	CIENCIAS SOCIALES	CIENCIAS SOCIALES	CIENCIAS SOCIALES
CIENCIAS NATURALES	CIENCIAS NATURALES	CIENCIAS NATURALES	CIENCIAS NATURALES	CIENCIAS NATURALES	CIENCIAS NATURALES
INGLÉS	INGLÉS	INGLÉS	INGLÉS	INGLÉS	INGLÉS
MÚSICA	MÚSICA	MÚSICA	MÚSICA	MÚSICA	MÚSICA
CALIFICACION GLOBAL DEL CURSO		NOTABLE			

"Aquest butlletí d'avaluació final és de l'últim curs de la primera etapa que equivalia a 5è". València. 1979

"Butlletí informatiu que ens donaven una vegada acabàvem el primer i el segon curs del cicle inicial". C.P. Fontanars dels Alforins. 1982-1983

Una escola oberta al medi

La LGE inaugurava la reforma educativa denominada "una revolució pacífica i silenciosa". Les metodologies didàctiques a adoptar es proposaven fomentar l'originalitat i la creativitat de l'alumnat, així com també el desenvolupament d'aptituds i hàbits de cooperació mitjançant el treball en equip. Aquest nou context educatiu va possibilitar que els centres escolars, cada vegada més, s'obriren a l'exterior.

Xiquets i xiquetes començaven a eixir de les aules per fer excursions al camp, a la neu o diferents visites a museus o fàbriques, per participar en competicions esportives o per celebrar festes tradicionals. Trencaven així la monotonia del ritme escolar.

Però les eixides de l'espai escolar també es vinculaven amb l'adoctrinament i la influència de l'Església Catòlica. Així, la commemoració de ritus religiosos, la catequesi, l'assistència a missa o prendre la comunió van continuar formant part de l'univers escolar de la majoria de la població infantil.

"Grup d'alumnes amb el seu professor en una pista d'esquí. Vacances de Nadal. La Molina. Girona". Col·legi Santa Ana d'Utiel. 1985.

"Fi de curs de 8é d'EGB. Van estar per Saragossa, el Monestir de Pedra, Pirineu aragonés i Barcelona". CP Calixte III. Canals. 1985.

"Es pot apreciar el pati del col·legi i els jocs populars: el mocador, carrera de sacs o jugar a rogle". Col·legi San Pascual. Torrent. 1985.

"Celebració de Carnestoltes. Es canten cançons, es fan balls i juguem junts amb la guia de la professora". 1982.

"La foto és quan va arribar a les nostres vides "naranjito" la mascota de la Copa Mundial de Futbol". C.P. Aldaia. 1982.

"Menjàvem tots junts xics i xiques, separats per cicles en diferents taules. Abans de menjar es beneïa la taula. Fins que no t'acabaves tot allò que hi havia en el plat, no podies alçar-te de la cadira. Col·legi Sant Josep. Jesuïtes de València. 1979.

La primera comunió era un sacrament que el col·legi ofería, i més al ser religiós. Es realitzaven curssets de catequesis que es rebien al propi centre, que disposava d'un rector encarregat de tots els actes religiosos. El vestit era molt semblant al de les monges. Era un moment molt especial. Institució Cultural Femenina Domus de Godella.

La llarga marxa cap a la democratització escolar

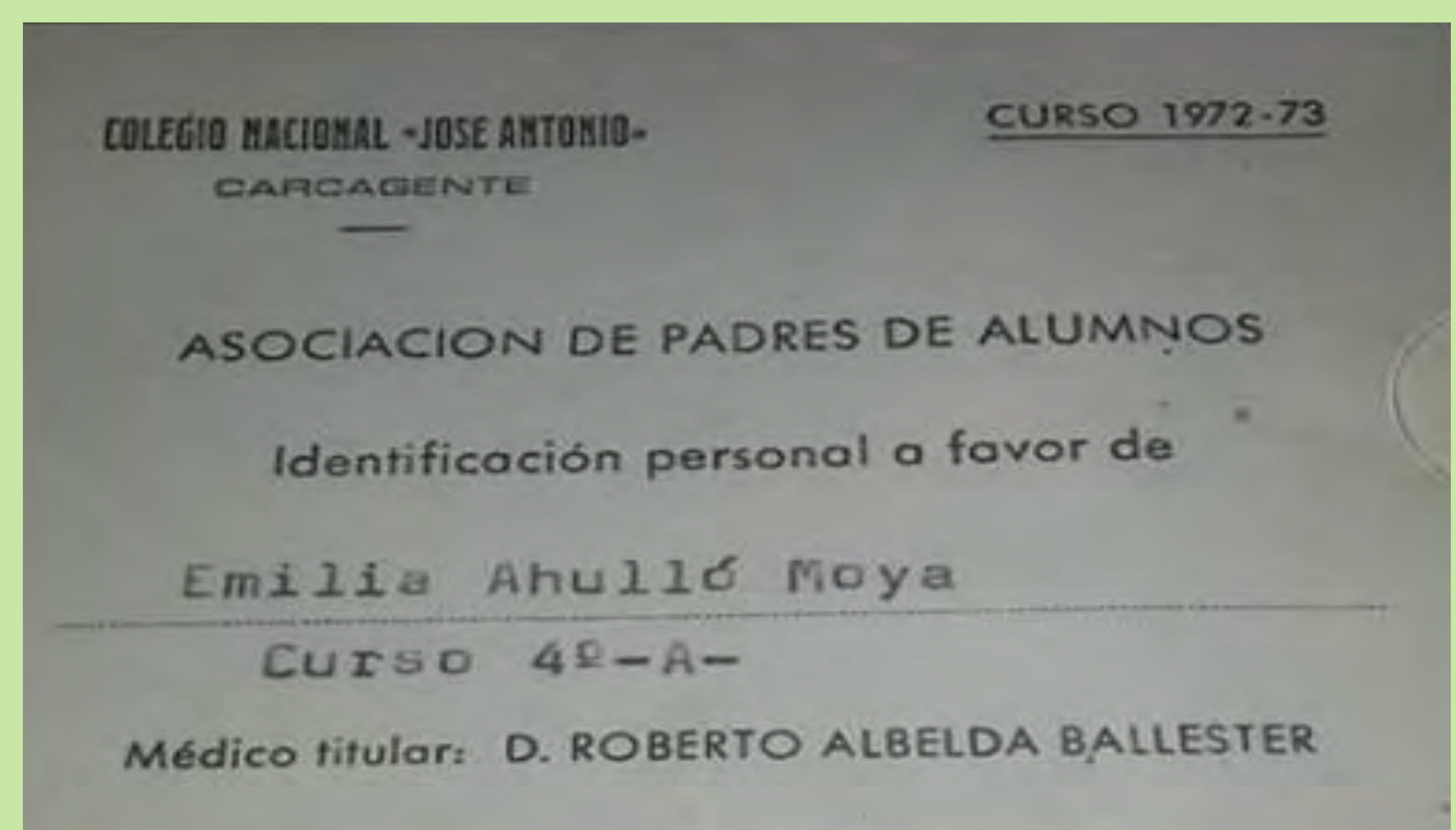
"Reunió de pares dirigida pel director del centre, els professors i les monges". Internat de la Escolania de Nuestra Señora de los Desamparados. València. 1977.

La participació de les famílies en l'escola va adquirir una major visibilitat en aquests anys de reforma. Referent a açò, la LGE posava l'accent en els drets i els deures de les famílies i la necessitat de constituir associacions de pares d'alumnes (APA), tal com es denominaven des de 1964, quan van començar a crear-se'n. Mares i pares van anar adquirint un major compromís amb el projecte escolar de les seues filles i fills.

De manera recíproca, l'escola s'obria a les famílies i acollia aquesta col·laboració. Així, les APA organitzaven activitats extraescolars, cursos per a pares i mares, xarrades sobre educació, festivals de fi de curs, atenien les necessitats del propi centre i col·laboraven amb el personal docent.

Paral·lelament, es van anar articulant entre els moviments de renovació pedagògica i les APA vies de caràcter reivindicatiu per a demanar i defensar interessos comuns, com, per exemple, el valencià a l'escola, la demanda de places escolars o una major qualitat educativa. En 1985, amb l'aprovació de la Llei orgànica del dret a l'educació (LODE), es posaven els fonaments sobre la forma de participació de les ara denominades AMPA, que tindrien representació en la direcció dels centres escolars a través dels consells escolars, elegits democràticament per les famílies.

El moviment de mares i pares s'institucionalitzava i, amb açò, començava una nova etapa i una nova forma de col·laboració amb l'escola.

"Al carnet figurava també el metge de l'ambulatori". Colegio Nacional José Antonio. Carcaixent. 1972-1973.

"Cada mes de juny era la convivència amb les famílies. Aqueix dia l'alumnat d'últim curs d'EGB, preparava un ball i diverses activitats". Col·legi Nuestra Señora del Carmen. Manises. 1985.

"Tota la revista estava feta pels alumnes, tant els textos com els dibuixos". Col·legi San José HHDC. Tavernes de la Valldigna. 1982-1983.

"En Carnestoltes, les mares de l'A.M.P.A. feien el xocolate i compraven les bambes". L'Alcúdia de Crespins. 1981.

"En aquesta foto estàvem fent un festival de final de curs. Quasi totes les actuacions d'aquest tipus les feiem a una plaça de bous particular". Col·legi Públic La Sènia L'Alcúdia de Crespins. 1984-1985.